

La gestió dels arxius municipals: realitat i models

Alfred Mauri Martí

El format del Laboratori d'Arxius Municipals és segurament el marc més adequat per afrontar un tema com el que es planteja aquí. I ho és especialment pel fet que segurament ens convé més el debat obert que no pas capficar-nos a tractar aspectes teòrics o cercar exemples llunyans, interessants com a referents però que potser privarien de l'oportunitat de posar-nos davant de la realitat que avui tenim, gens simple per altra banda.

Per aquest motiu i sense defugir l'anàlisi he preferit presentar les dades de manera que ajudessin als participants a disposar d'una informació de base per al treball a desenvolupar a cada un dels tallers, on el debat més fluït ha de possibilitar la identificació dels reptes que avui es plantegen als arxius municipals i definir vies i prioritats d'actuació. Les dades, per tant, tenen sobre tot valor com a indicadors, com a símptoma, d'una situació que ara necessita de diagnòstic i de la prescripció adequada, partint de l'experiència que avui tenim.

Les dades per dibuixar amb una certa aproximació la situació dels fons, els arxius municipals i el seu procés de configuració són limitades. Ho són en quantitat, ho són en el temps i ho són en quan a la seva accessibilitat.

La realització des de 1998 de les *Enquestes culturals de Catalunya*, amb una part dedicada específicament als arxius, constitueix una de les fonts claus, tot i que no sempre els indicadors utilitzats poden donar resposta precisa a algunes de les qüestions plantejades. Aquesta font l'hem pogut utilitzar en referència als anys 1998, 2000 i 2002. Malauradament no hem pogut incorporar les dades de 2004 ja que eren encara en procés de tabulació. Expresso aquí l'agraïment a la Subdirecció General d'Arxius i a les persones amb les que directament he contactat per a obtenir la informació per la seva amabilitat i interès. L'altre font de dades utilitzada en relació directa amb els arxius ha estat la de l'activitat desenvolupada per l'Oficina de Patrimoni Cultural de la Diputació de Barcelona. Igualment el seu suport i les facilitats donades mereixen el meu agraïment. La resta de dades estadístiques relatives als municipis han estat obtingudes de l'Institut d'Estadística de Catalunya, del *Instituto Nacional de Estadística* i de la *Dirección General de*

Cooperación Local. Altres tipus de dades, com ara les relatives a fons conservats en arxius concrets, etc., procedeixen tant de les pàgines web dels arxius com de la de la Subdirecció General d'Arxius de la Generalitat de Catalunya.

Val a dir que la laboriositat per a recopilar-ne algunes ha estat considerable i a més no totes corresponen sempre exactament als mateixos exercicis. Això introdueix un cert nivell d'imprecisió en algunes de les anàlisis fetes, però en cap cas crec que es desvirtuï la valoració de conjunt.

1. Parlant de gestió

Tractar de gestió, malgrat l'aparent concreció del concepte, porta implícita la necessitat de fixar-ne el significat. Aquest s'ha vist sotmès a un procés de canvi en el temps, com d'altres mots que han penetrat amb èxit en el món de les organitzacions en relació al seu funcionament. Així, a una definició bàsica que la descriuria com *el conjunt d'operacions que realitzem amb l'objectiu d'assolir unes finalitats determinades*, s'hi han afegit posteriorment valoracions relacionades amb l'eficiència en la utilització dels recursos i la qualitat, el que evidencia el canvi en el propi concepte i en el que es pretén de la seva aplicació.

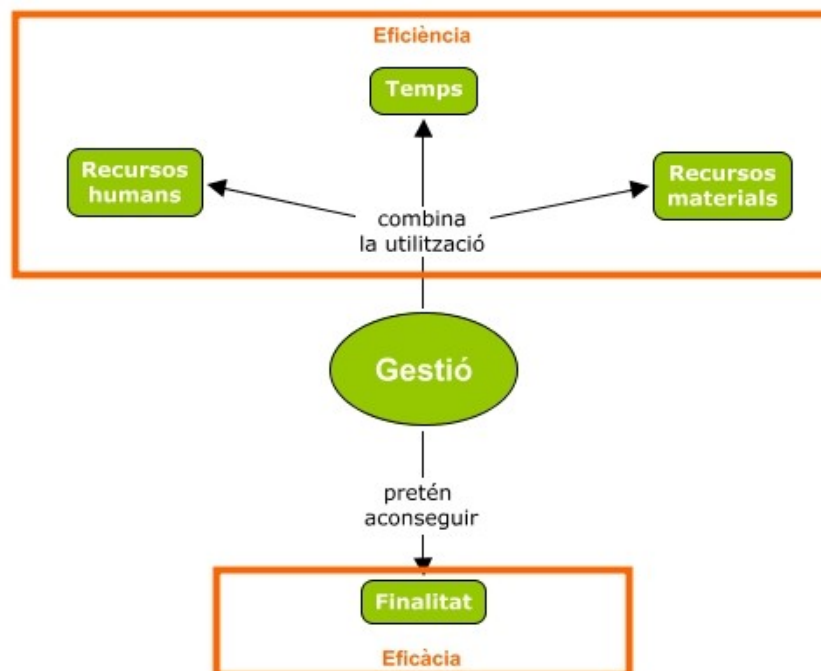

Figura 1

La figura 1 ens mostra l'articulació del concepte en relació a dos eixos d'actuació: per un costat les finalitats i per l'altre la combinació de l'ús dels recursos humans, materials i el temps, per tal d'assolir-les. En la consecució de les finalitats rau la valoració de l'eficàcia i en l'optimització de la combinació de recursos i temps, l'eficiència.

La simplicitat de l'esquema no ha de fer pensar que estem davant d'una mera descripció de com actuen les organitzacions per a la consecució de les seves finalitats. Certament totes gestionen amb major o menor fortuna, però és clar que el que a nosaltres ens interessa és fer-ho amb el major encert possible. Això ens porta de dret a dues consideracions bàsiques: la necessitat de definir les finalitats, única forma de valorar l'eficàcia, i els indicadors adequats i els seus nivells per avaluar l'eficiència.

L'evolució del concepte de gestió, en resposta a noves necessitats, ha augmentat la rellevància de l'eficiència i ha propiciat la incorporació del concepte de qualitat i, encara després, el d'excel·lència. Ara tinc interès en remarcar el fet que parlar d'organitzacions i de gestió vol dir parlar de sistemes. Un concepte que per als arxivers s'ha fet també molt habitual en relació a la gestió documental, però sobre el que potser no hi pensem tant a l'hora de tractar sobre el funcionament dels arxius i la seva activitat. En definitiva, al parlar de l'articulació entre els centres arxivístics i l'organització de la qual formen part i del desenvolupament de la nostra pròpia feina.

Amb el que s'ha dit fins aquí penso que podem ja definir els interrogants que ens pot interessar respondre vinculats a la gestió de i des dels arxius i pel que fa a aquests en relació a les seves funcions i finalitats, al seu entorn territorial i organitzatiu, al seu funcionament intern, i a la seva projecció i/o vinculació amb els usuaris interns i externs.

2. Les finalitats i les funcions

Al parlar de la gestió en relació als arxius municipals hem de prendre en consideració que amb el pas del temps no solament s'ha precisat o ajustat el concepte de gestió, sinó que les finalitats dels arxius també s'han modificat. Per tant, la qüestió que ens plantejem afecta una multiplicitat d'aspectes que fan necessari analitzar a més d'instruments i models més o menys teòrics referits a la gestió, comprendre també els factors que han configurat una diversitat de models i d'experiències en el territori i al llarg del temps a Catalunya pel que fa als arxius municipals. En bona lògica al parlar d'arxius municipals i

per tant de fons municipals, ens caldrà fer referència als arxius comarcals allà on aquests incorporen funcions d'arxiu municipal o apleguen fons d'aquesta procedència.

No penso que hi hagi d'haver dubtes en relació als canvis experimentats pels arxius municipals en els darrers anys, malgrat la diversitat de situacions que es donen i el camí a recórrer encara per assolir una normalització òptima. Però la finalitat d'aquesta ponència és bàsicament la de dibuixar un estat de coses que ha de servir després de base a una reflexió col·lectiva respecte d'allò que funciona i allò que no; què és el que pensem que cal potenciar i quins són els camins que no han resultat fructífers. També ser capaços de copsar els reptes que ens reserven els canvis en l'administració pública, en la societat i en les tecnologies i definir les línies d'actuació adequades. Tot això, és clar, tenint present que cal actuar des de situacions prou diverses que no aconsellen plantejaments rígids ni models tancats.

Ens caldrà per tant endinsar-nos en l'anàlisi i la definició de les competències, obligacions i camps d'actuació que considerem propis dels arxius municipals i que, en definitiva, definiran les finalitats per a les quals hem d'aplicar els criteris i les tècniques de gestió.

Ens guiarem per la pauta que ens defineix la llei 10/2001 d'arxius i documents i que exposa de forma nítida les que s'atribueixen avui als arxius, allunyades d'aquelles merament utilitàries d'organitzar i trobar els documents que es demanaven fa una vintena d'anys, posem per cas, o que encara es demanen a vegades en alguns llocs, amb una visió clarament limitada pel que fa a la importància de la gestió documental i dels arxius.

A l'article 2.d de la llei 10/2001 s'esmenten clarament les funcions bàsiques de l'arxiu en definir-lo com *“l'organisme o la institució des d'on es fan específicament funcions d'organització, de tutela, de gestió, de descripció, de conservació i de difusió de documents i fons documentals.”*

Seguint el que s'exposa als diversos articles de la llei a través dels quals es defineixen les funcions, els camps de responsabilitat i d'actuació i els marcs de col·laboració dels arxius, s'ha elaborat la síntesi que es presenta a la figura 2, que ens servirà per al desenvolupament de la ponència.

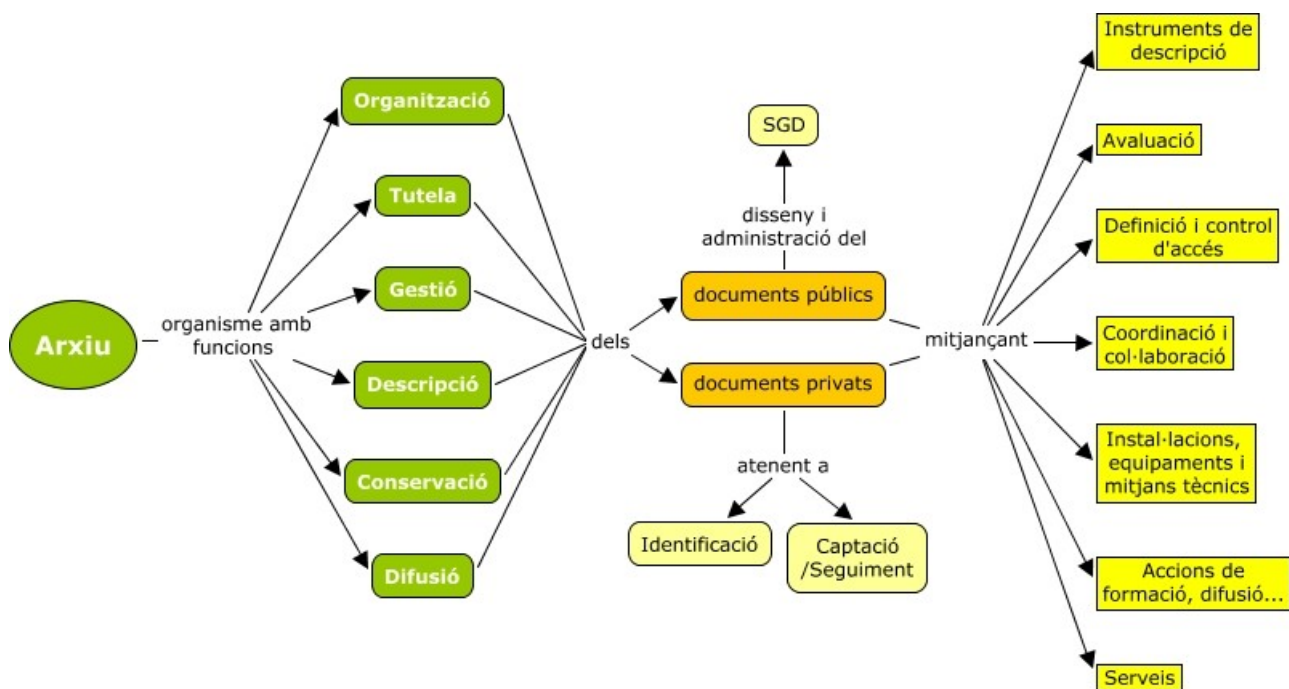

Figura 2

3. Els fons municipals i la implantació dels arxius

La precarietat de la situació arxivística de Catalunya en l'àmbit municipal es comença a trencar a l'inici dels anys 1980, quan un nombre creixent d'ajuntaments incorporen llocs de treball vinculats a l'arxiu mitjançant fórmules diverses, habitualment com a resposta a un plantejament molt bàsic: endreçar els documents per fer-los localitzables. Aquesta era la funció que s'adjudicava i es reclamava dels arxius i dels seus responsables en aquell moment, com ja he comentat. La qüestió no va trigar a evidenciar-se com a més complexa i també com a molt més rica en quan a les seves possibilitats per a l'administració i els ciutadans. Els mapes de les figures 3 i 4 i la taula 1 il·lustren clarament el procés d'implantació dels arxius.

No per coneguda en alguns punts deixaré de banda aquesta fase ja que penso que conté elements d'interès en la seva anàlisi per comprendre la forma com s'han anat dibuixant les diverses fórmules de gestió que trobem avui pel que fa a la qüestió del control dels fons municipals i la implantació dels arxius, el que ens permetrà aproximar-nos també al mapa dels arxius municipals de Catalunya. Trobarem aquí diversos processos i fórmules que s'han superposat: la creació d'arxius municipals, les actuacions de concentració de fons municipals en arxius comarcals, el programa d'arxivers itinerants, els programes de

manteniment d'arxius municipals i la central de serveis tècnics desenvolupats des de l'Oficina de Patrimoni Cultural de la Diputació de Barcelona i la creació de la Xarxa d'Arxius Municipals (XAM), les línies de suport del Servei d'Arxius i ara de la Subdirecció General d'Arxius...

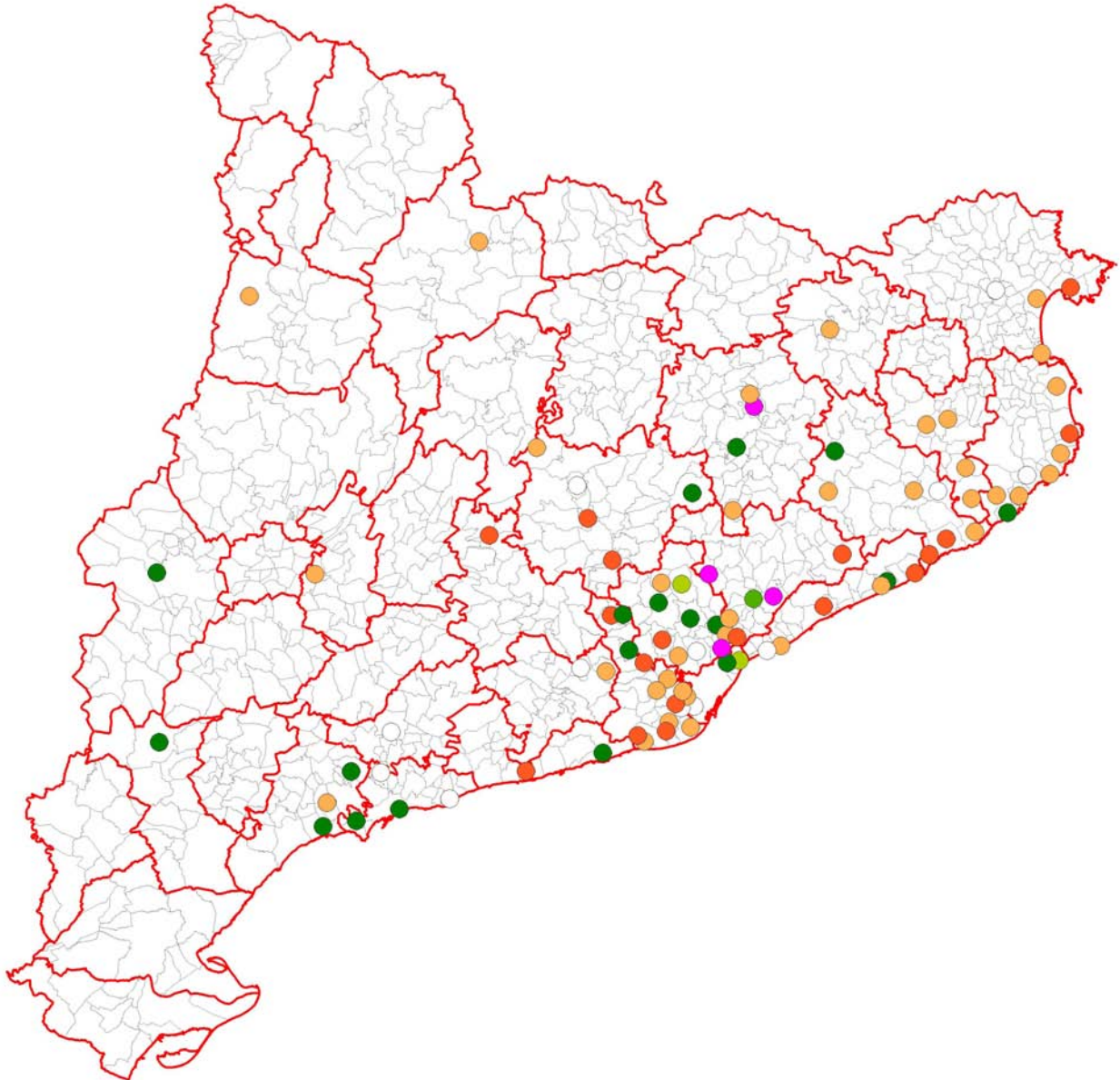

Figura 3

Cronologia de la creació d'arxius municipals

L'obligatorietat de creació de serveis d'arxiu als municipis, contemplada per primer cop a la llei 10/2001, és exclusiva pels que superen els 10.000 habitants i s'aconsella la creació als que superin els 5000. La realitat arxivística és que cada municipi, amb independència de la seva dimensió demogràfica, és productor natural de com a mínim un fons, el que vol dir que parlem d'un total de 944.

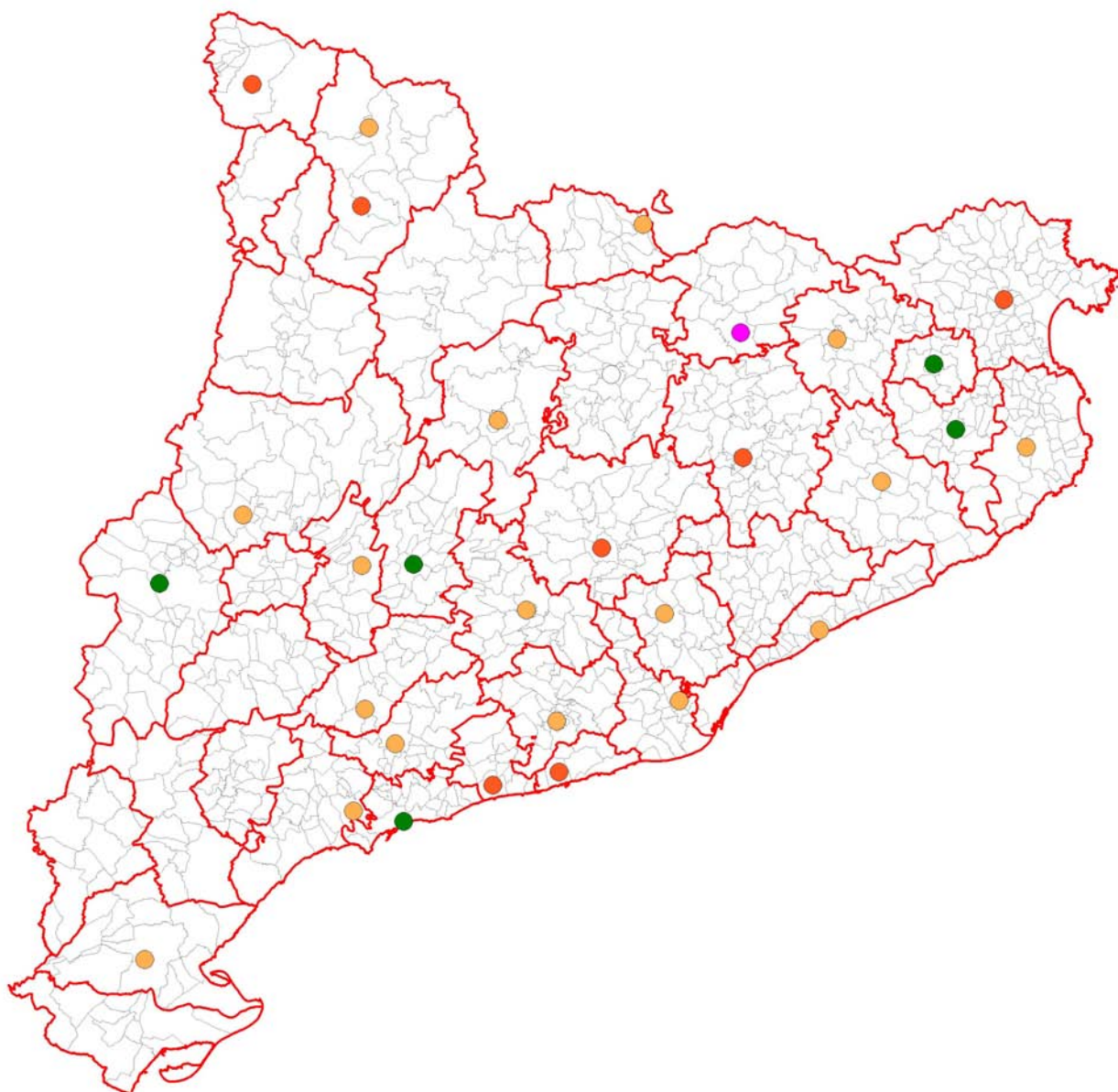

Figura 4
Cronologia de la creació d'arxius comarcals

Taula 1. Cronologia i percentatges d'implantació d'arxius municipals i comarcals

(Els colors assenyalen la correspondència amb els mapes de les figures 3 i 4)

Data		Arxius municipals		Arxius comarcals	
		Nombre	%	Nombre	%
Anterior a 1960	■	18	20	5	17
de 1961 a 1970	■	1	1	0	
de 1971 a 1980	■	2	2	0	0
de 1981 a 1990	■	37	42	17	57
de 1991 a 2000	■	20	23	7	23
posterior a 2000	■	4	5	1	3

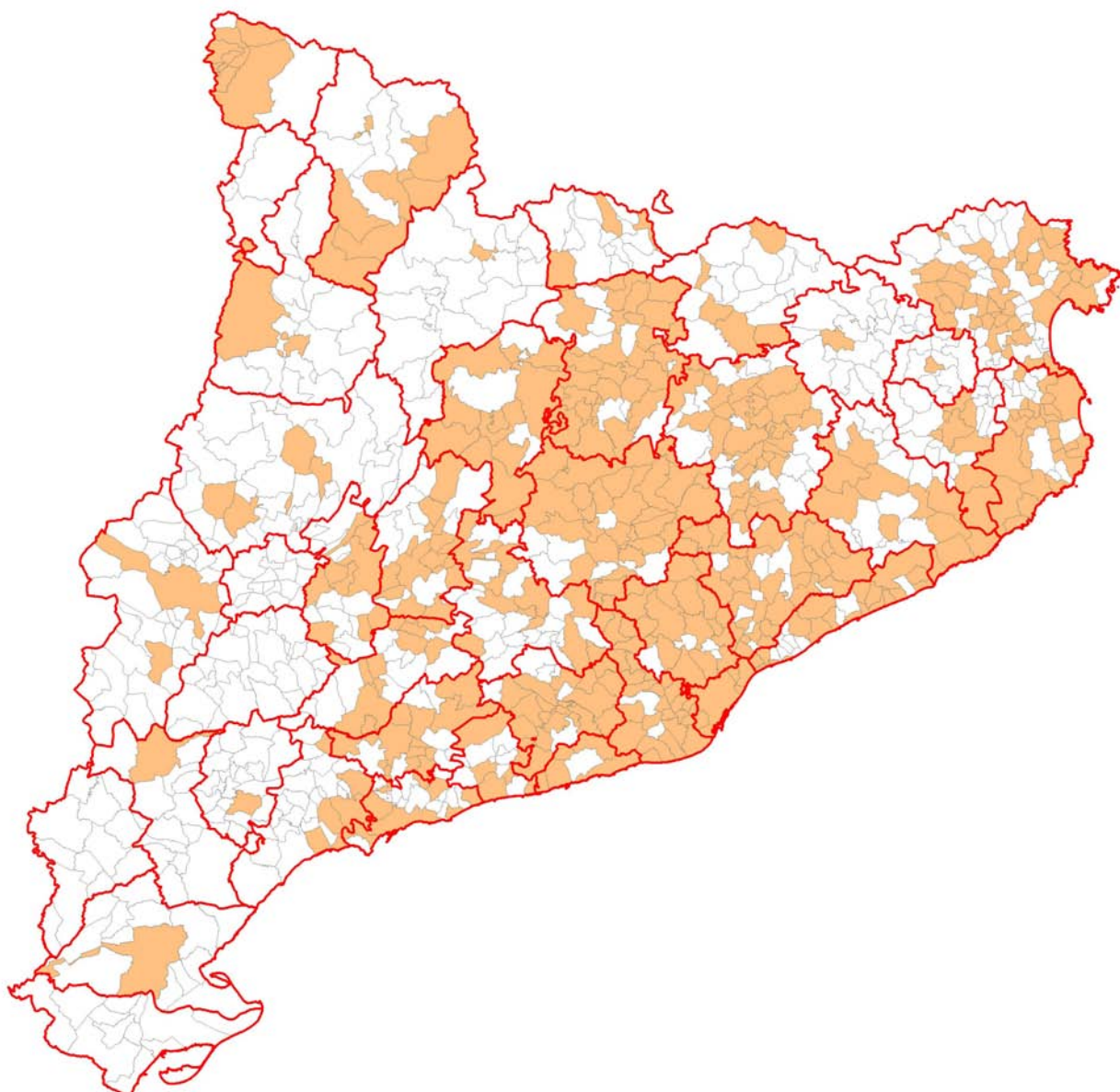

Figura 5
Coneixement de la situació dels fons municipals

El mapa de la figura 5 ens mostra la distribució dels municipis catalans i els límits comarcals, diferenciant els municipis dels quals tenim algun tipus de coneixement sobre els seus fons i aquells dels que no en sabem res. Estem en els 421¹, és a dir, coneixem i /o tenim referències per a un 44,5% dels municipis. Els mitjans a través dels quals arribem al coneixement d'aquests fons són diversos i reflecteixen en la seva distribució espacial i cronològica les diferents polítiques i iniciatives que s'han anat superposant.

1 Aquest nombre de fons fa referència exclusivament als municipis actuals de Catalunya. Hem obviat les de fons de municipis que han estat suprimits o annexionats, dels quals trobem la documentació als arxius dels municipis que els han incorporat o en arxius comarcals.

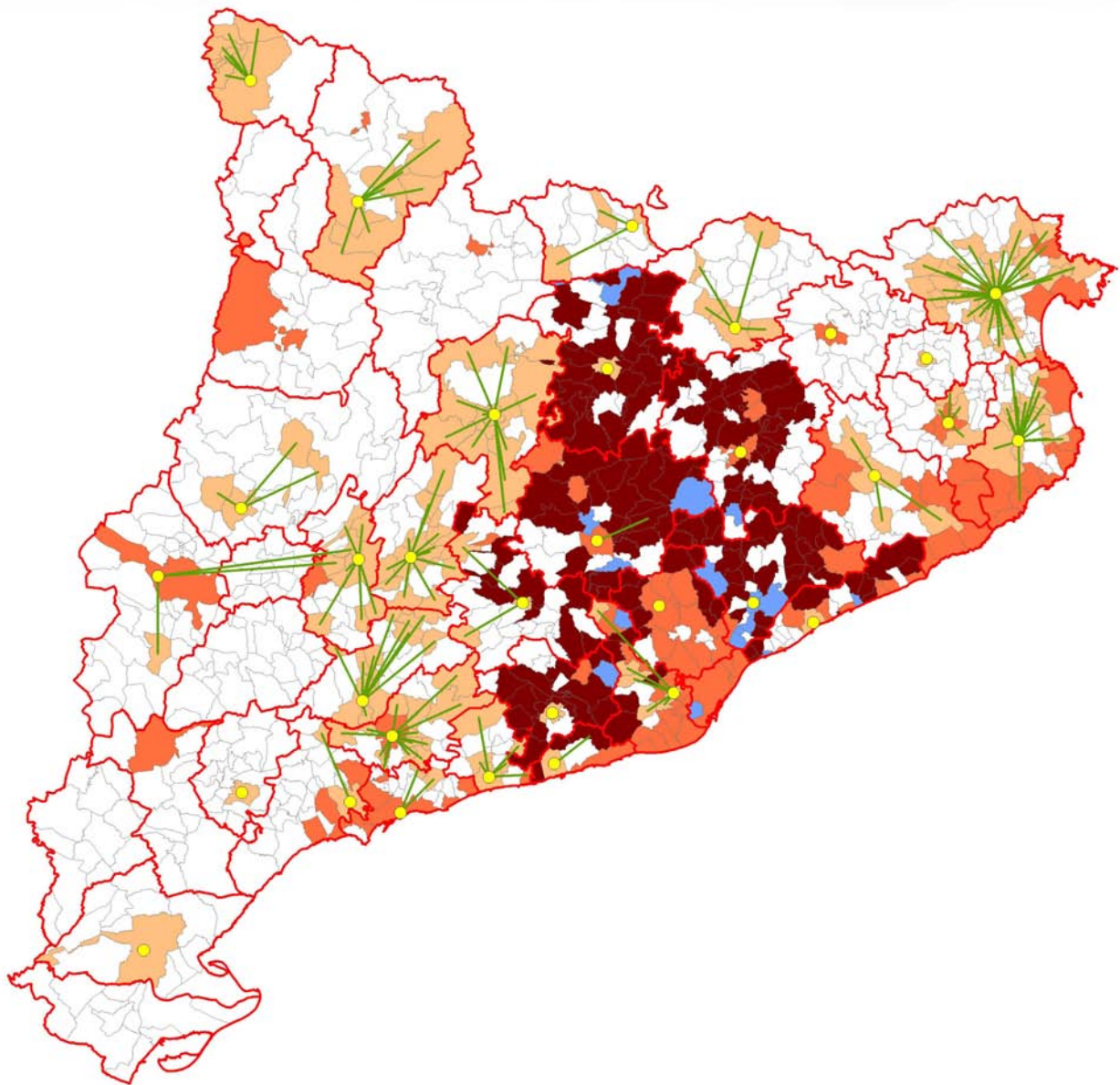

Figura 6

Arxius municipals, comarcals, concentració de fons en AC i actuacions d'organització de fons per part de l'OPC

Dels 421 fons municipals coneguts, en 106 casos (un 25,1% en relació al nombre de fons i un 11,2% en relació al de municipis) es conserven en un servei d'arxiu municipal propi. A aquests cal afegir-hi els 23 municipis cap de comarca que no disposen d'arxiu municipal propi i tenen la documentació dipositada a l'arxiu comarcal. En total tenim 129 centres d'arxiu gestionant fons municipals². És a dir, que tenim un 30,6% del total de fons municipals custodiats en arxius municipals o en comarcals que incorporen aquesta funció.

² El cas de Barcelona l'hem considerat un únic centre, tot i que això no es correspongui amb la realitat, per evitar una distorsió general de les dades.

La resta de fons ens són coneguts bé per haver estat concentrats en arxius comarcals (125 casos, un 29,6%), bé per haver estat objecte d'ordenació per part de l'Oficina de Patrimoni Cultura de la Diputació de Barcelona (169 casos, un 40,1%). Al mapa de la figura 6 podem veure la distribució geogràfica d'aquestes dades.

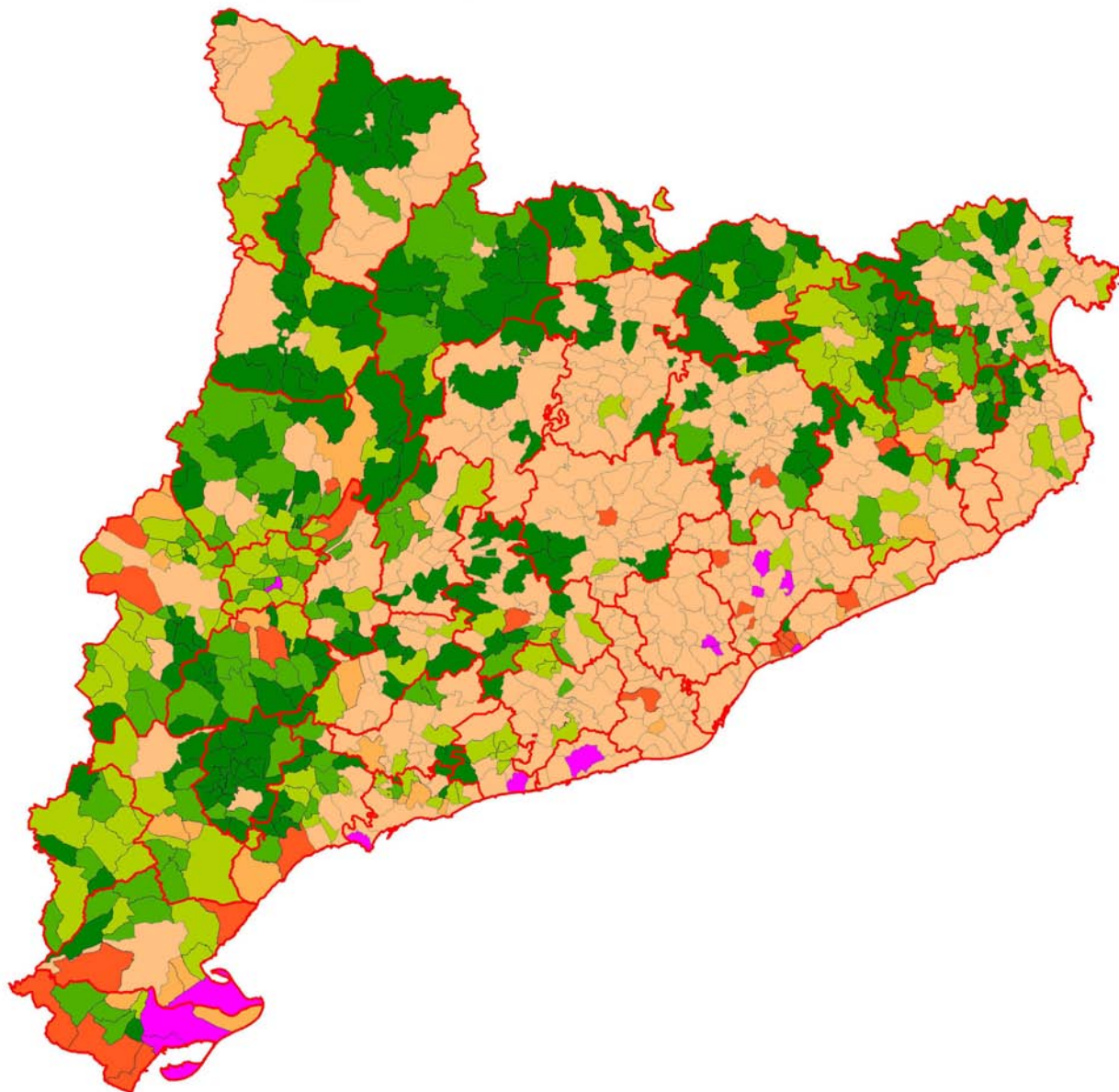

Figura 7

Població dels municipis dels quals es desconeix la situació dels fons municipals

La taula següent ens mostra la distribució per rangs de població dels 523 municipis dels quals desconeixem la situació dels seus fons, la representació geogràfica dels quals es mostra a la figura 7.

Taula 2. Distribució demogràfica dels municipis dels que es desconeixen els fons

(Els colors assenyalen la correspondència amb el mapa de la figura 7)

Població		Nombre de municipis	% (sobre 523)
Menys de 500		216	41,3
de 500 a 999		111	21,2
de 1000 a 2999		130	24,8
de 3000 a 4999		28	5,3
de 5000 a 9999		24	4,5
10000 i més		14	2,6

La situació afecta de manera prioritària municipis petits o molt petits, per sota dels 1000 habitants (327 en total). Per contra, el nombre de municipis per sobre dels 5000 habitants i per sota dels 10000, dels quals desconeixem les condicions dels fons documentals, és de 24. Un nombre que crec que cal considerar elevat. Alguns estan ja a la franja límit, com serien els casos de Premià de Dalt (Maresme), Santa Margarida de Montbui (Anoia), Mont-roig del Camp (Alt Camp) o Alcanar (Montsià). Tot i que menys nombrosos, són 14 els municipis de més de 10.000 habitants en aquesta situació, que en aquest cas ja es pot qualificar d'irregular, tot i que en alguns s'ha endegat ja el procés de normalització. Quasi tots ells superen el llindar demogràfic de la llei amb escreix.

Tenint en compte el problema que representa la migrada demografia d'un nombre considerable de municipis dels que no coneixem els seus fons documentals, he optat per fixar un llindar diferenciador entre aquells que estan per sota i per sobre dels 3000 habitants: el superen un total de 66 dels 523 municipis. Habitualment s'han segmentat els municipis en base al llindars de menys de 5000, fins a 10000 i de més de 10000. Tant aquests llindars com la utilització única de la població com a variable de referència crec que ofereixen una imatge que no es correspon prou amb la realitat.

El 29% d'aquests 66 municipis presenten una relació pressupost anual/habitant inferior als 499 € (19 municipis), un 52% se situa entre els 500 i el 999 € i un 20% supera els 1000 €. Dins la franja dominant el mínim se situa en 503 € i el màxim en 971 € i afecta a un total de 34 municipis.

Veiem ara entre aquests municipis el percentatge del pressupost destinat al capítol I. Un 23% destina menys d'un 25% del pressupost a personal, que es reparteix amb un 8% que

hi destina entre el 10 i el 14%; un 3% entre el 15 i el 19% i un 12% entre el 20 i el 24%. La majoria de municipis, el 38%, destina a aquest capítol entre el 25 i el 34% del pressupost. Un 5% dels municipis hi destina entre un 35 i un 39%, mentre el 5% superen el 40%. El municipi tipus sense arxiu en aquesta franja correspondria a un perfil amb una relació pressupostària habitant/any propera als 700 €, que destina un percentatge proper al 30% del pressupost de despeses al capítol I.

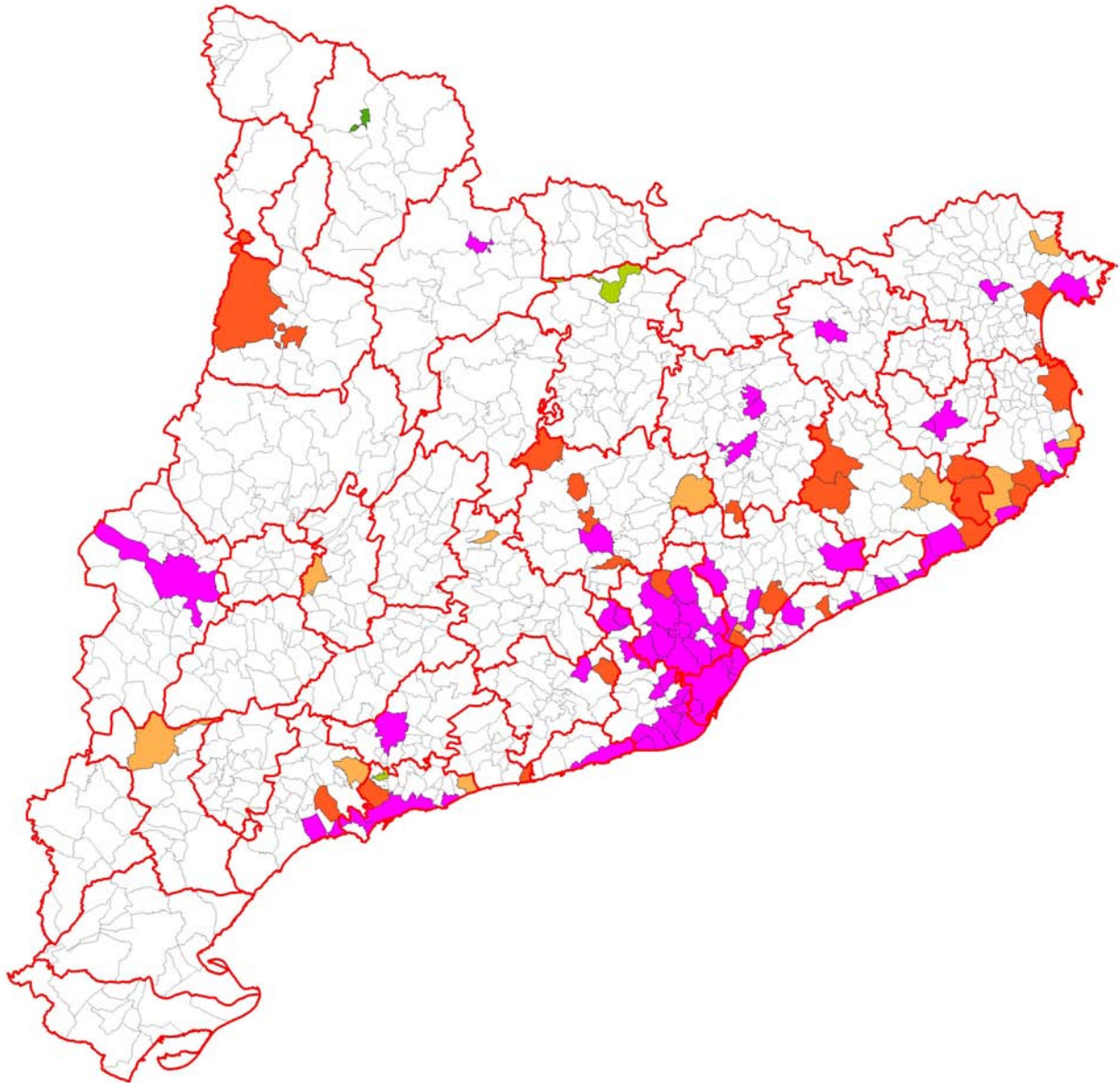

Figura 8

Població dels municipis que disposen de servei d'arxiu municipal

Si considerem aquestes mateixes dades pels municipis que disposen de servei d'arxiu tindrem que la relació pressupost anual/habitant se situa en la major part (un 73%) a la franja d'entre 500 i 1000 € habitant/any, mentre solament un 9% se situa per sota dels 500

€, amb un mínim de 419 €. Un 12% supera els 1000 €, mentre que el total percentual per sobre dels 1500 € es redueix a un 5%.

Taula 3. Distribució demogràfica dels municipis amb arxiu municipal

(Els colors assenyalen la correspondència amb el mapa de la figura 8)

Població		Nombre de municipis	% (sobre 106)
Menys de 500		0	0,0
de 500 a 999		1	0,9
de 1000 a 2999		2	1,8
de 3000 a 4999		12	11,3
de 5000 a 9999		24	22,6
10000 i més		67	63,2

Veiem ara també els percentatges pressupostaris corresponents al capítol I. Un 13% destina menys d'un 25% del pressupost a personal. Concretament un 2% hi destina entre el 10 i el 14%; un 5% entre el 15 i el 19% i un 6% entre el 20 i el 24%. La majoria de municipis, el 43%, destina a aquest capítol entre el 25 i el 34% del pressupost. Un 19% dels municipis hi destina entre un 35 i un 39% i solament un 6% supera el 40%. El municipi tipus amb arxiu correspondria a un perfil amb una relació pressupostària habitant/any sobre els 800 €, que destina un percentatge a l'entorn del 32% del pressupost a despeses al capítol I. No deixa de cridar l'atenció que el resultat del perfil tipus sigui tant coincident.

Taula 4. Municipis de 3000 habitants o més sense arxiu

Població	Pressupost habitant/any			Percentatge pressupost capítol I		
	Mitjana	Mínim	Màxim	Mitjana	Mínim	Màxim
de 3000 a 4999	721,7 €	285,4 €	1294,8 €	23,1 %	9,4 %	42,6 %
de 5000 a 9999	690,8 €	379,3 €	1191,3 €	30,1 %	13,0 %	51,3 %
10000 i més	741,4 €	477,2 €	748,2 €	31,2 %	22,7 %	40,4 %

Taula 5. Municipis de 3000 habitants o més amb arxiu

Població	Pressupost habitant/any			Percentatge pressupost capítol I		
	Mitjana	Mínim	Màxim	Mitjana	Mínim	Màxim
de 3000 a 4999	891,5 €	420,1 €	1176,4 €	26,9 %	14,3 %	18,1 %
de 5000 a 9999	1004,6 €	419,8 €	1465,4 €	27,4 %	11,7 %	40,6 %
10000 i més	703,8 €	423,5 €	1090,3 €	32,3 %	17,5 %	42,7 %

Les taules 4 i 5 completen la visió comparativa entre uns i altres municipis, mostrant-nos

uns valors tipus que es diferencien molt lleugerament i que posen de relleu, crec que de forma clara, que la presència o no de servei d'arxiu municipal als municipis per sobre dels 3000 habitants no és tant condicionada per raons pressupostàries com per altres que caldrà identificar.

La figura 6 ens mostra també l'acció sobre el territori a partir de dues polítiques en relació als fons dels municipis que no compten directament amb un servei d'arxiu: la concentració de fons en arxius comarcals i els treballs d'ordenació a través de l'Oficina de Patrimoni Cultural de la Diputació de Barcelona. Analitzarem els municipis d'un i altre cas, seguint les pautes anteriors.

Del total de les 41 comarques de Catalunya, 32 disposen d'arxiu comarcal³, però no tots han desenvolupat polítiques de concentració de fons municipals, ni tots els arxius comarcals acullen els fons del municipi cap de comarca. Els resultats i el context dels municipis on s'ha donat aquest procés es visualitzen a la figura 6, on cada arxiu comarcal que ha incorporat fons ha estat unit al municipi de procedència, i a la taula 1 de l'annex, on detallem cada un dels arxius amb els fons municipals que incorpora, la data extrema i les dades pressupostàries i de població del municipi d'origen.

La taula 6 ens mostra de forma resumida el nombre de fons municipals i la dimensió total de fons d'administració local per a cada arxiu comarcal (AC). Cal tenir en compte que en la major part dels casos l'arxiu comarcal incorpora la totalitat o bona part de la documentació de l'ajuntament cap de comarca on radica.

Taula 6. Resum de la concentració de fons d'administració local en els arxius comarcals

Comarca	Nombre de fons municipals	Metres lineals
Alt Camp	15 (16) ⁴	572
Alt Empordà	34 (38)	762
Alt Penedès	1 (4)	1490
Anoia	3 (4)	874

3 A la figura 6 s'han representat amb un punt groc els arxius comarcals. Cal assenyalar que tot i que no està encara incorporat a la xarxa, hem inclòs també l'Arxius Històric Comarcal de Banyoles malgrat correspondre de moment a l'arxiu d'aquest municipi.

4 El nombre de fons ha estat extret de la descripció de fons i es refereix exclusivament als municipals. El número entre parèntesi recull la resposta a l'estadística d'arxius de 2002. La diferència ve del fet que la resposta a l'enquesta inclou altres organismes d'administració local i fons de municipis que han desaparegut per agregació a altres, que no contemplem aquí.

Comarca	Nombre de fons municipals	Metres lineals
Bages	2 (2)	397
Baix Camp	2 (2)	625
Baix Ebre	1 (2)	911
Baix Empordà	17 (25)	506
Baix Llobregat	6 (7)	1358
Baix Penedès	6 (8)	1034
Berguedà	1 (3)	293
Cerdanya	3 (5)	218
Conca de Barberà	11 (15)	704
Garraf	2 (2)	1460
Garrotxa	1 (2)	1945
Gironès	4 (5)	1005
Maresme	1 (2)	1259
Noguera	4 (4)	324
Pallars Sobirà	8 (25)	350
Pla de l'Estany	1 (3)	113
Priorat	1	-
Ripollès	5 (3)	284
Segarra	13 (16)	439
Segrià	2 (0)	-
Selva	4 (6)	135
Solsonès	11 (15)	461
Tarragonès	2 (4)	381
Urgell	7 (12)	610
Vall d'Aran	7 (15)	289
Vallès Occidental	1 (4)	1588
Vallès Oriental	1 (?)	1319 (?)
Totals	177 (249)	21706

L'oficina de Patrimoni Cultural de la Diputació (OPC), per la seva banda, ha portat a terme treballs d'ordenació de fons a 169 municipis, a banda d'altres d'assessorament i d'elaboració de projectes. Els municipis on s'han realitzat aquestes tasques entre 1992 i 2004 són els que es relacionen a la taula 2 de l'annex, considerant les mateixes variables que en els casos anteriors.

La taula 7 ens permet observar com una part important de les actuacions de l'OPC han tingut lloc en municipis de menys de 1000 habitants (el 34,9% de les intervencions d'ordenació) i com la concentració de fons en arxius comarcals ha beneficiat especialment

el mateix segment de municipis (el 69% dels fons aplegats). La distribució varia substancialment pel segment entre els 1000 i els 2999 habitants, situant-se en un 27,8% per part de l'OPC i en solament un 8,4% per part dels AC. De fet, les intervencions dels AC pel segment entre els 1000 i els 9999 habitants suma 18,4% dels fons, mentre que per part de l'OPC representa un 54,9%, destacant dins d'aquest grup les adreçades al segment entre els 5000 i els 9999 (18,3%), que solament representa un 5% pel que fa als fons aplegats en AC.

Taula 7. Distribució dels municipis amb intervencions de l'OPC i amb fons aplegats als AC, segons la seva demografia⁵

Població	% intervencions OPC	% fons en AC
Menys de 500	21,3	55,0
de 500 a 999	13,6	14,0
de 1000 a 2999	27,8	8,4
de 3000 a 4999	8,8	5,0
de 5000 a 9999	18,3	5,0
10000 i més	8,8	11,7

En els municipis de més de 10000 habitants, obligats a disposar d'un servei d'arxiu, s'han realitzat un 8,8% de les intervencions de l'OPC, mentre que en el cas dels AC un 11,7% dels fons municipals aplegats corresponen a aquesta tipologia de municipis. Cal assenyalar aquí que aquest segon percentatge inclou els municipis cap de comarca que o be no disposen de servei d'arxiu municipal, o be tot i tenint-ne transfereixen periòdicament fons a l'AC corresponent.

Dels 32 municipis cap de comarca que a dia d'avui disposen d'arxiu comarcal, tenen també servei propi d'arxiu municipal les poblacions de Figueres, Girona, Lleida, Manresa, Olot, Tarragona, Terrassa, Valls i Vic. No tots transfereixen fons periòdicament a l'arxiu comarcal.

La valoració del procés que he exposat fins aquí no es pot fer d'una manera global si el que volem és avaluar-ne l'eficàcia i l'eficiència des de la perspectiva de la gestió, com l'hem definida al començament. És a dir, l'avaluació dels resultats s'ha de fer en relació a

⁵ Les dades d'aquesta taula ens mostren els rangs de municipis en els quals s'han portat de terme intervencions en relació als fons municipals. Cal remarcar que els AC potencialment estenen la seva acció sobre la totalitat del territori de Catalunya, mentre que l'acció de l'OPC se circumscriu únicament a les comarques barcelonines.

les funcions que avui s'atribueixen a l'arxiu, tot considerant, és clar, que ho fem d'un procés que s'ha desenvolupat ben bé al llarg dels darrers vint anys en els quals les directrius polítiques no han estat úniques i permanents. Solament cal recordar el llarg i complicat procés per arribar a l'aprovació de l'actual llei d'arxius i documents.

No em sembla que calgui discutir massa sobre el fet que des del punt de vista del control i de la preservació dels fons, tant l'acció desenvolupada des de l'OPC de la Diputació de Barcelona com dels arxius comarcals ha estat beneficiosa. S'ha fixat de forma prioritària en els municipis que se situen en la franja més baixa en quan a possibilitats, avaluades des de la dimensió demogràfica. De totes formes he volgut deixar constància que la utilització exclusiva d'aquesta variable a l'hora de dissenyar les polítiques d'actuació no és de per si prou definitiva. Segurament les utilitzades aquí no són tampoc suficients per a obtenir una imatge de la situació real dels municipis en quan a les seves possibilitats i càrregues que suporten, però si més no crec que contribueixen a formar-se una imatge més nítida de la realitat, que més endavant ens servirà de base per algunes consideracions.

No s'haurien de passar per alt, però, alguns punts que penso que han de ser motiu de reflexió pel que fa a les actuacions tant de l'OPC com dels AC.

Des del moment que hi ha municipis que espontàniament han optat per la creació d'un servei propi d'arxius, mentre d'altres d'iguals característiques s'han inhibit, cal prestar especial atenció al fet que l'acció de suport sigui percebuda correctament i no desencadeni un efecte pervers de considerar que l'arxiu és una responsabilitat fàcilment transferible als serveis de l'OPC o a l'AC, per exemple, el que a la vegada es pot convertir en una falta d'incentiu pels municipis que sostenen els seus arxius, o per a crear-ne de nous fora dels que la llei obliga.

La percepció inadequada de les polítiques de suport comporta que les actuacions sobre els fons, ja sigui mitjançant l'ordenació *in situ*, ja mitjançant la concentració, no assegurin suficientment la continuïtat i el manteniment dels beneficis que se'n deriven. Caldria desenvolupar les accions de suport en un marc de corresponsabilitat i regularitat. Fins ara la corresponsabilitat es dibuixa de forma difusa i la regularitat és baixa, per la capacitat limitada dels propis programes per a donar resposta a les peticions rebudes o per la

manca de programació o de regularització de les relacions entre els ajuntaments i els arxius comarcals. Les taules 3 i 1 de l'annex documenten clarament els ritmes que s'han pogut assumir en relació al suport als municipis, per altra banda notable, i la irregularitat de les transferències de documentació entre els ajuntaments i els arxius comarcals on se'ls conserven fons. Una irregularitat que es palesa tant en el cas dels municipis dels quals es van transferir fons en un moment determinat, com sovint en relació als del municipi mateix que acull l'arxiu comarcal i que assumeix funcions d'arxiu municipal, evidenciant en ambdós casos la inexistència d'un programa articulat que emmarqués aquestes actuacions i, en última instància, que definís els marcs de competències i de col·laboració entre els arxius presents al territori.

Es fa imprescindible definir vies de col·laboració amb els municipis avaluant de manera realista les seves capacitats i limitacions, que a banda d'assegurar l'acció necessària sobre la conservació i el tractament de la documentació, incentivin l'assumpció de responsabilitat per part dels ajuntaments. Ja he exposat la situació dels municipis en relació a la segmentació general per sota i per sobre dels 3000 habitants i hem vist les similituds i diferències entre uns i altres. És clar que cal un suport específic i concret per a municipis petits o molt petits, però cal fomentar una responsabilitat a totes les administracions municipals que s'adigui amb l'obligació d'implantar un sistema de gestió documental, d'acord amb el que estableix l'article 7.1 de la llei 10/2001 i on el paper dels arxius, com a responsables de la gestió documental, hauria de ser rellevant.

Vull fer finalment en aquest apartat algunes consideracions en relació a la situació dels municipis d'entre 5000 i 10000 habitants i els de més de 10000 habitants sense arxiu municipal.

En el primer grup hi ha entre cinc i sis casos sobre els que caldria avaluar l'oportunitat de mantenir els seus fons en arxius comarcals quan hi ha altres municipis en situacions com a mínim equiparables, que n'han assumit directament la gestió.

Dels 34 municipis de més de 10000 habitants que no disposen d'arxiu, 11 han rebut suport en l'ordenació de fons per part de l'OPC; 20 corresponen a caps de comarca en els quals la funció ha estat assumida per l'arxiu comarcal; 1 es conserva en un arxiu comarcal, tot i que és en situació de restitució. Cal cridar l'atenció sobre aquest fet ja que

per la dinàmica demogràfica d'alguns municipis és possible que en terminis més o menys breus calgui restablir fons d'alguns altres municipis des dels arxius comarcals que ara els conserven.

4. Les condicions del arxius

4.1. El volum documental i el personal

La capacitat dels arxius per a desenvolupar correctament les seves funcions està evidentment vinculada a la disponibilitat de recursos i a la seva utilització eficient. Les fonts per conèixer i avaluar adequadament aquestes condicions es limiten pràcticament a la informació que ens proporciona l'enquesta d'arxius de Catalunya que, sense respondre a totes les preguntes que potser ens caldria formular, ens permet una aproximació prou fiable i indicativa. Disposem d'un total de 31 respostes pel que fa a arxius comarcals i de 96 per a municipals⁶. Analitzarem tot seguit diferents paràmetres per a la caracterització d'aquests 96 arxius.

La taula 8 ens mostra una aproximació a les variables pressupostàries dels 96 municipis que responen l'enquesta, seguint les pautes de les valoracions presentades a l'apartat anterior.

Taula 8. Variables pressupostàries dels municipis que responen l'enquesta, per rangs de població

Habitants	Municipis	Mitjana press. h/a	Min. press. - h/a	Màx. press. h/a	Mitjana % cap. I
< 5000	11 (11,4%)	725,8	420,1	1176,4	28,0
5000 a 9999	23 (23,9%)	1000,5	419,8	1465,4	26,8
10000 a 19999	18 (18,7%)	828,9	509,2	1730,3	31,8
20000 a 29999	15 (15,6%)	691,1	423,5	1090,3	34,3
30000 a 49999	8 (8,3%)	642,0	511,3	834,6	31,5
> 50000	21 (21,8%)	616,5	464,6	880,1	32,0

A la taula 9 veiem una aproximació a la càrrega de treball dels arxius per rangs d'habitants, definida a partir de la relació metres lineals de documentació / personal de l'arxiu. Sens dubte és un indicador relatiu pel fet que ens dimensiona el volum de documentació conservada al dipòsit i per tant no inclou la càrrega de treball que deriva dels processos d'avaluació que han comportat eliminacions.

⁶ El desfasament en relació als arxius comarcals es deu al fet que en la data de l'última enquesta el nombre d'aquests era de 31. Pel que fa als municipals, no disposem de les dades de 10 dels 106 arxius.

Taula 9. Metres lineals de documentació dels municipis que responen l'enquesta en relació al personal, per rangs de població

Habitants	Mitjana m/l total	Mín. m/l	Màx. m/l	Mitj. total personal	Mitj. dedicació completa	Mitj. dedicació parcial
< 5000	149,4	44	251	1,27	0,00	1,27
5000 a 9999	354,3	31	899	2,00	0,47	1,52
10000 a 19999	557,3	8	1179	2,44	1,05	1,38
20000 a 29999	799,2	395	1500	2,53	1,86	0,66
30000 a 49999	1197,5	385	2092	1,87	1,75	0,12
> 50000	1937,9	3000	8400	4,95	3,52	1,42

En cap dels 11 municipis per sota dels 5000 habitants no trobem cap arxiu que disposi de personal amb dedicació completa. En 8 casos es tracta de persones amb llicenciatura, 1 titulat en biblioteconomia, 1 administratiu i en 4 de col·laboradors. Caldria destacar aquí el fet que la mitjana de documentació dels arxius d'aquests municipis s'apropa als 150 m/l i en 5 casos supera els 200 m/l. 9 d'aquests municipis superen els 3000 habitants.

Als municipis de 5000 a 10000 habitants (23 municipis) el nombre de persones vinculades a l'arxiu és de 46, de les quals 11 ho són a temps complet i 35 a temps parcial. La dedicació a temps complet està distribuïda entre 9 llicenciats i 2 administratius. Pel que fa a la dedicació parcial, aquesta es distribueix entre 11 llicenciats, 1 diplomad, 1 tècnic no especificat, 2 administratius, 3 subalterns i 17 col·laboradors. Sorprenen aquí casos com el d'un municipi que tenint més de 9000 habitants disposa a l'arxiu de poc més de 70 m/l de documentació. Tot i el rang de població, lògicament no hi ha cap persona amb dedicació plena a l'arxiu, el que significa que aquest no té cap tipus d'incidència sobre l'administració municipal o és molt escassa, així com el control sobre la documentació que es genera.

Entre 10000 i 20000 habitants (18 municipis) trobem 44 persones vinculades a l'arxiu; 19 a temps complet i 25 parcial. En el primer cas correspon a 13 llicenciats i 6 administratius. En el segon es distribueix entre 3 llicenciats, 1 diplomad, 4 tècnics no especificats, 2 administratius, 1 subaltern i 14 col·laboradors. És de destacar que en sis d'aquests municipis no hi ha cap persona amb dedicació completa, malgrat les dimensions demogràfiques i el volum documental.

Als municipis de 20000 a 30000 habitants (15 municipis) la distribució és de 28 persones

a temps complet i 10 a temps parcial. En el primer grup trobem 13 llicenciats, 3 diplomats, 2 tècnics no especificats, 7 administratius i 3 subalterns. Cal fer esment del fet en aquest grup es detecten tres municipis on l'arxiu no compta amb cap titulat superior. 11 dels arxius disposen de dos o més persones adscrites a l'arxiu, però amb molta variabilitat en quan a nombre i titulació.

Entre 30000 i 50000 habitants (8 municipis) trobem 14 persones amb dedicació total i 1 amb parcial, que correspon a un llicenciat. La resta es distribueixen entre 7 llicenciats, 2 tècnics no especificats i 5 administratius. El més destacable en aquest cas és la migradesa de personal tot i el nivell demogràfic i el volum documental d'aquests municipis, dels quals 3 disposen d'una sola persona adscrita a l'arxiu.

Per sobre de 50000 habitants (21 municipis) el personal vinculat als arxius és de 104, dels que 74 ho són a temps complet i 30 parcial. En el primer grup trobem 29 llicenciats, 7 diplomats, 2 titulats en biblioteconomia, 16 tècnics no especificats, 20 administratius, 5 subalterns i 1 col·laborador. Al segon grup figuren 12 llicenciats, 1 diplomata, 6 tècnics no especificats, 4 administratius, 3 subalterns i 4 col·laboradors. La seva distribució entre els arxius és molt irregular, de manera que trobem arxius amb una sola persona adscrita fins a d'altres que arriben a 6, 9 i fins a 11 i amb una gradació de categories que abasta des de tècnics superiors, a tècnics mitjos, administratius i subalterns. Cal dir que parlem de volums documentals d'entre 1.600 i 2.500 m/l.

Si considerem aquests darrers casos i ponderem les dades amb el conjunt de les que hem manejat, sembla raonable establir de mitjana una persona amb dedicació plena per a volums a l'entorn del 200 metres lineals, que de fet és la que es dona en els centres més normalitzats i consolidats, sense entrar ara aquí a comentar detalladament la distribució de les categories professionals.

Sobre la situació real, amb un volum documental de més de 82.000 m/l, obtenim un resultat que oscil·la entre els 350 i el 550 metres lineals per persona adscrita a l'arxiu, segons considerem la totalitat del personal o solament el que hi té dedicació plena.

Tot i el valor molt aproximat, es palesa un dèficit important de personal que es veu agreujat a més per la irregularitat com es distribueix entre els diversos arxius, tal i com es

constata a través de les dades de la taula 10, especialment en el que fa referència a la despesa de personal.

Taula 10. Dades pressupostàries dels arxius dels municipis que responen l'enquesta, per rangs de població

Habitants	Mitjana pressupost total	Mínim	Màxim	Pressupost de personal	Mínim	Màxim
< 5000	19.204 €	2.000 €	34.500 €	14.572 €	9.419 €	23.500 €
5000 a 9999	22.459 €	6.492 €	60.000 €	19.652 €	3.042 €	47.077 €
10000 a 19999	54.010 €	5.150 €	79.126 €	41.919 €	9.674 €	98.706 €
20000 a 29999	60.090 €	31.234 €	96.193 €	49.243 €	30.376 €	90.917 €
30000 a 49999	51.109 €	40.024 €	62.195 €	40.937 €	36.601 €	47.189 €
> 50000	257.977 €	43.203 €	541.532 €	163.143 €	4.871 €	454.385 €

4.2. Les instal·lacions

No és la meua intenció fer una anàlisi detallada de la situació de les instal·lacions, sinó més aviat centrar-me en aquells aspectes que poden resultar més crítics en relació al suport i l'eficiència en la gestió. Em referiré per tant a dos aspectes molt concrets: el nivell d'ocupació dels dipòsits i la disponibilitat d'equipament informàtic per a la gestió de l'arxiu i el tractament dels fons.

Dels 96 arxius municipals que responen l'enquesta, 22 (el 22,9%) tenen els dipòsits col·lapsats en haver superat el límit de la seva capacitat; 12 centres (el 12,5%) superen el 95% de la capacitat del dipòsit, mentre que 34 arxius (el 35,4) tenen un nivell d'ocupació superior al 75%. Solament 21 arxius (el 21,8%) tenen una ocupació del dipòsit entre el 50% i el 75% i 7 arxius (el 7,2%) se situen per sota del 50% d'ocupació del dipòsit. Cal considerar que un 70% dels arxius es troben en una situació de saturació total o imminent dels seus dipòsits.

Pel que fa a l'equipament informàtic, la taula 11 resumeix la situació. La valoració conjunta de les dades ens assenyala que el 68,7% dels arxius disposa d'algun tipus d'equipament informàtic per a les activitats de gestió de l'arxiu, mentre que un 73% disposa d'aquest equipament per al tractament dels fons. No deixa de cridar l'atenció que el percentatge d'arxius que s'equiperen informàticament per atendre les necessitats de gestió de l'arxiu, amb independència del tractament dels fons, sigui inferior en un 4,3%.

Taula 11. Equipament informàtic dels arxius dels municipis que responen l'enquesta, per rangs de població

Habitants	Ordinador per a la gestió				Ordinador per el tractament dels fons			
	Si		No		Si		No	
< 5000	7	63,6 %	4	36,3 %	8	72,7 %	3	27,2 %
5000 a 9999	14	60,8 %	9	39,1 %	18	78,2 %	5	21,7 %
10000 a 19999	12	66,6 %	6	33,3 %	13	72,2 %	5	62,5 %
20000 a 29999	12	80,0 %	3	20,0 %	12	80,0 %	3	20,0 %
30000 a 49999	5	62,5 %	3	37,5 %	5	62,5 %	3	37,5 %
> 50000	16	76,1 %	5	23,8 %	17	80,9 %	4	19,0 %

4.3. L'organització, l'activitat i la projecció dels arxius

Tenim poques dades per valorar de forma quantitativa l'adscripció orgànica dels arxius en cada municipi. Amb tot, sabem que predomina encara la dependència de l'àmbit cultural en detriment d'adscripcions més transversals i que visualitzin una major implicació en la gestió documental. De fet, cal prendre en consideració que el 27% dels arxius municipals s'anomenen històrics, malgrat tractar amb documentació administrativa recent. Una situació a la que cal sumar els casos, pocs val a dir, en els quals la gestió de la documentació municipal es troba associada d'una forma o altra a museus.

En el 66% dels casos, el arxius es denominen exclusivament com a municipals, amb independència que tractin o no documentació històrica i/o administrativa. Solament en quatre casos apareix la denominació d'arxiu administratiu. Es tracta de municipis en els quals la documentació és transferida regularment a l'arxiu comarcal, com és el cas de l'Ajuntament de Terrassa, per exemple, o bé han estructurat el sistema arxivístic municipal amb un arxiu administratiu i un d'històric. No disposem de dades que ens permetin avaluar els avantatges o inconvenients d'aquesta compartimentació.

A la taula 12 he sintetitzat la informació més rellevant sobre l'activitat dels arxius, tot i que he deixat de costat entrar en aspectes com les accions de captació de fons privats, per exemple, per centrar-me més directament en les que ens poden donar indicacions sobre la relació de l'arxiu amb l'ajuntament del que depen i de la projecció sobre els ciutadans.

Taula 12. Activitat dels arxius dels municipis que responen l'enquesta, per rangs de població

	< 5000	5000-9999	10000-19999	20000-29999	30000-49999	>50000
M/I documentació ingressada	161	1005	1403	684	327	1557
Màxim	28,0	480,0	411,0	135,0	1000,0	347,0
Mitjana	14,6	43,7	77,9	45,6	40,8	74,1
M/I documentació transferida	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	100,0
Arxius que han eliminat doc.	2	5	1	3	4	7
M/I documentació eliminada	2	37	2	49	65	560
Màxim	1	24	2	24	50	377
Mitjana	0,2	1,6	0,1	3,2	8,1	26,6
Total reproduccions	1115	14583	38494	3632	4030	6927
Màxim	396	11058	29775	1520	1000	1520
Mitjana	101,3	634,0	2138,5	242,1	503,7	329,8
Documents restaurats	140	3077	2025	162	110	268
Instruments de descripció	19	51	63	87	53	293
Arxius sense	1 (d'11)	3 (de 21)	2 (de 18)	2 (de 15)	0 (de 8)	3 (21)
Màxim	4	9	19	26	34	40
Consultes a sala	1800	3788	7745	13420	2580	32531
Màxim	628	484	3280	4113	610	6890
Mitjana	163,6	164,6	430,2	894,6	322,5	1549,0
Consultes remotes	102	297	139	394	151	445
Màxim	30	120	38	85	69	118
Mitjana	9,2	12,9	7,7	26,2	18,8	21,1
Préstecs	245	4327	4014	5517	5125	9846
Arxius sense	6 (d'11)	10 (de 21)	8 (de 18)	4 (de 15)	0 (de 8)	6 (de 21)
Màxim	106	981	1300	1741	1439	1787
Mitjana	22,2	188,1	223,0	367,8	640,6	468,8
Mitjana setmanal d'hores d'atenció al públic	13,7	19,3 ⁷	29,1	27,9	33,3	29,5 ⁸
Mínim	2	4	14	4	25	6,5
Màxim	35	40	40	40	37,5	40
Conferències	13	17	23	41	6	6
Arxius sense	6 (d'11)	16 (de 21)	11 (de 18)	8 (de 15)	5 (de 8)	17 (de 21)
Màxim	5	6	9	21	3	3
Exposicions internes	25	4	9	14	2	1
Arxius sense	6 (d'11)	17 (de 21)	14 (de 18)	12 (de 15)	7 (de 8)	20 (de 21)
Màxim	12	1	5	3	2	1
Exposicions externes	1	8	11	10	5	21
Arxius sense	10 (d'11)	17 (de 21)	13 (de 18)	10 (de 15)	6 (de 8)	16 (de 21)
Màxim	1	2	7	3	4	13

7 2 arxius no obren al públic

8 1 arxiu no obre al públic

	< 5000	5000-9999	10000-19999	20000-29999	30000-49999	>50000
Publicacions pròpies	2	12	12	9	5	31
Arxius sense	9 (d'11)	19 (de 21)	13 (de 18)	10 (de 15)	6 (de 8)	13 (de 21)
Màxim	1	5	4	2	3	13
Instruments de descripció publicats	2	17	2	4	2	10
Arxius sense	9 (d'11)	14 (de 21)	17 (de 18)	12 (de 15)	6 (de 8)	17 (de 21)
Màxim	1	4	2	2	1	4
Guies publicades	18	37	32	22	13	30
Màxim	2	2	2	2	2	2
Publicacions periòdiques pròpies	20	43	32	28	16	40
Màxim	2	2	2	2	2	2
Publicacions educatives i de difusió	22	44	31	26	14	40
Màxim	2	2	2	2	2	2

Les dades relatives als metres lineals de documentació ingressada resulten preocupants pel ritme de creixement que evidencien i que demanda urgentment fixar-se objectius de reducció del volum documental tant en origen com aplicant processos d'avaluació que permetin l'eliminació. Aquesta, tot i el nivell de saturació dels dipòsits, és mínima. Solament 22 arxius han eliminat documentació que en total correspon a 715 m/l (377 m/l en un sol arxiu), equivalents a solament el 14% del volum documental total ingressat en el mateix període de temps (5101 m/l).

En el nombre de reproduccions s'assoleixen en alguns casos nivells molt alts per a usos interns de l'ajuntament. Un fet que caldria valorar pels elevats costos que comporta i que sovint no són tinguts en compte, però sobre el que potser cal parar atenció pel que pot indicar en relació a les formes de treballar a les oficines i/o als arxius.

Indicadors com el nombre de consultes a sala o remotes posa de relleu una activitat notable pel que fa a l'atenció d'usuaris, tot i que entre uns arxius i altres s'evidencien grans diferències, amb independència del segment demogràfic al qual pertanyen. No tenim però valors de referència per a una avaluació més precisa del significat d'aquests nivells.

Pel que fa als préstecs, amb un valor indicatiu en relació a l'ús de l'arxiu per part del mateix ajuntament, passa el mateix que en el cas anterior pel que fa a la valoració de les

dades, però aquí crida molt l'atenció que dels 96 arxius, 34 no en comptabilitzen cap. En un sentit similar cal remarcar el fet que dels 96 arxius, 11 declaren no disposar de cap instrument de descripció. Aquest camp també mostra dades en algun casos sorprenents en sentit invers ja que se n'arriben a enumerar fins a 40 en un mateix arxiu en relació als fons locals, quan es declara tenir-ne solament un. Segurament en alguns d'aquests aspectes l'enquesta es presta a una certa confusió però no deixa d'evidenciar alguns dèficits importants dels nostres arxius que cal afrontar amb urgència. El desenvolupament de la NODAC aporta una eina cabal per a corregir-ne alguns.

Els horaris d'atenció al públic mostren un cop més la disparitat. Des de 2 a 40 hores setmanals, però amb tres casos en els quals no s'obre. De totes maneres els nivells generals són raonables ja que les mitjanes oscil·len entre 13,7 i 33,3 hores, superant el mínim establert per la llei.

Pel que fa a les activitats de promoció externa (exposicions, conferències, publicacions, etc.), que van ser objecte d'una ponència a les darreres jornades d'arxivística celebrades a Terrassa (FONTANALS et al., 2005), es posa de manifest un dinamisme notable que contrasta amb les reclamacions que feien els responsables dels arxius en relació a la precarietat de mitjans. Sense menystenir l'esforç que sense cap mena de dubte porten a terme els responsables dels arxius pel que fa a la promoció externa, voldria remarcar el fet del poc ús que es fa en aquest i altres camps de les eines que ens proporcionen les tècniques de gestió. Moltes de les activitats responen a iniciatives més o menys conjunturals i de la majoria no s'avaluen indicadors de cap tipus.

5. Realitats i models

El panorama que he dibuixat fins aquí no és pas simple, tot i que pràcticament el 80% dels nostres arxius municipals i comarcals han estat creats entre l'any 1980 i el 2000. La diversitat, i diria la disparitat, és la tònica dominant.

La diversitat té la seva explicació i justificació en la que deriva dels mateixos municipis, tot i que sobre això caldria matisar la pretesa incapacitat dels municipis petits. La consideració del nombre d'habitants com a indicador únic per a la presa de decisió sembla que no sempre retorna una imatge fidel de la realitat.

Però potser una de les coses que sobta més d'aquesta realitat és la disparitat de models. Es fa molt difícil identificar línies comunes o criteris compartits de gestió als arxius. Un fet que, malgrat respondre a un procés de només pràcticament vint anys, no deixa de sorprendre i delata la poca cohesió i la manca de models de referència o potser la superposició de diversos, tot i que cal remarcar que ens trobem en un context que parteix d'una gran precarietat, com es palesa als mapes de les figures 3 i 4 i a les dades de la taula 1.

No tinc dubtes de com la forma com s'ha configurat aquesta realitat ha propiciat una imatge profundament confusa dels arxius i de la seva funció, que en molts casos s'ha vist augmentada per la pròpia acció professional, també caracteritzada per comportaments dispars.

La funció dels arxius comarcals en relació als fons de municipis petits i les polítiques de suport mitjançant l'ordenació de fons crec que han estat efectives en relació a la preservació, però han tingut un efecte escàs, i fins i tot penso que en alguns casos negatiu, en relació a propiciar la posta en valor de la documentació tant des del punt de vista històric i patrimonial, com especialment pel que fa a la importància de la gestió documental. Un aspecte que crec que en quasi cap cas es visualitza des dels municipis que se n'han beneficiat i no cal dir-ho ja, en els casos d'una administració local com els consells comarcals.

La irregularitat temporal en la transferència de fons des d'arxius municipals a comarcals és un element de distorsió, ja que no pot respondre a situacions conjunturals que ho possibilitin sinó que hauria de ser el resultat d'una programació de les actuacions en un marc més ampli que el de la simple custòdia dels fons. No fer-ho és perjudicial per a l'organització i dificulta la quantificació dels recursos necessaris als arxius comarcals, ho és per a la percepció dels arxius que es transmet als municipis i pels ciutadans, com a tals i com a investigadors, per la dificultat d'identificar clarament on es troben els documents.

L'acció en un entorn desestructurat com era el que es donava fa uns anys es troba en un moment de superació que cal afrontar amb l'aplicació de nous models. Possiblement estem davant d'un moment clau pels nous reptes en diversos fronts.

La reorganització territorial que pot comportar la creació de les vegueries s'hauria de traduir en la posta en marxa de programes de suport i que incentivin la implantació dels sistemes de gestió documental que s'estenguin al cicle complet dels documents i incloguin els serveis d'arxius, en un moment també de modernització de l'administració pública, vinculada als canvis tecnològics. Aquests programes tenen un referent en l'activitat de l'Oficina de Patrimoni Cultural de la Diputació de Barcelona, però és fonamental que ara es facin extensius a la totalitat del territori, adequant-se a les característiques de cada àrea. Si els arxius no juguen un paper actiu en aquest procés de canvi i en l'administració dels sistemes de gestió documental, és possible que es vegin relegats una vegada més a l'àmbit del patrimoni.

L'acció dels arxius comarcals, en procés de ser desplegats completament sobre el territori, hauria de comportar la regularització de les actuacions de concentració de fons obertes, alhora que esdevenir centres de suport i de coordinació tècnica que augmenti l'eficiència dels recursos de cada arxiu municipal allà on sigui factible la seva creació. En aquest sentit hi ha també l'experiència de l'OPC en relació a les actuacions d'assessorament i en la Central de Serveis com a model per a la millora de l'eficiència.

Crec que cal avaluar les accions dutes a terme per destriar les que han exercit com a incentiu i aquelles que han estat interpretades o utilitzades per les administracions locals de forma inadequada i han servit per inhibir-se de responsabilitats que els corresponien.

Però no voldria acabar sense fer referència a la necessitat d'un canvi en l'acció dels arxius. Els nivells d'implantació d'arxius municipals assolits i la seva expansió han trobat fins ara el seu suport sovint en la normativa legal, però cal una acció clara i decidida que defineixi la imatge de l'arxiu des de la perspectiva integrada i àmplia que li correspon avui i la seva implicació en l'organització administrativa i en el dret d'accés a la informació per part dels ciutadans. Es fa imprescindible capgirar la imatge de l'arxiu com a càrrega, o equipament sumptuari si es prefereix, tant sovint malauradament associada als equipaments culturals, i substituir-la per la de servei a la institució i als ciutadans. Cal que es percebi com a generador de valor.

L'arxiu municipal no pot ni ha de renunciar a la seva acció sobre el patrimoni documental, però ha de mostrar altres facetes que aquesta. La consulta de molts fulletons i de les

pàgines web insisteixen d'una manera quasi monogràfica en les funcions històriques i tracten de manera molt tangencial o gens uns valors i funcions que crec que són claus per a posicionar els arxius en el lloc que els correspon. Però això no ho farà la llei.

També cal el convenciment que el treball als arxius s'ha fet complex no solament en relació a la documentació sinó també en la gestió i, per tant, és imprescindible habitar-se a la sistematització i al rigor en l'aplicació de les tècniques que li són pròpies, per responsabilitat professional i en l'ús racional i responsable dels recursos públics.

Annex

1. Distribució de fons municipals en arxius comarcals (Fonts: SDGA, IDESCAT, MUNICAT i DGAL)

Comarca	Fons municipals	Data	Habitants	Pressupost h/a	% capítol I
Alt Camp	Aiguamúrcia	1980	690	749,3	28,0
	Aliò	1980	391	1047,5	8,51
	Bràfim	1985	610	417,2	19,1
	Figuerola del Camp	1980	301	834,2	10,3
	Masó, la	1980	287	847,2	15,8
	Milà, el	1980	178	1659,7	4,0
	Mont-ral	1990	177	2664,9	5,4
	Nulles	1985	364	412,3	30,0
	Pla de Santa Maria, el	1985	1820	417,7	25,5
	Puigpelat	1980	734	-	-
	Querol	1980	322	1384,3	20,5
	Riba, la	1968	676	-	-
	Rourell, el	1980	309	1617,2	4,2
	Valls	1940	22237	704,2	28,6
	Vilabella	1985	782	-	-
Alt Empordà	Avinyonet de Puigventós	1977	983	1024,6	5,0
	Boadella i les Escaules	1981	234	540,7	3,3
	Borrassà	1985	557	-	-
	Cabanelles	1974	244	369,4	15,1
	Cabanes	1977	852	-	-
	Capmany	1985	485	-	-
	Cistella	1996	233	355,9	9,7
	Colera	1990	655	-	-
	Far d'Empordà, el	-	440	1079,7	3,9
	Figueres	1987	37032	675,6	34,8
	Garrigàs	1980	321	458,3	13,2
	Garriguella	1992	717	474,7	31,6
	Lladó	1980	561	-	-
	Llançà	1695	4205	999,3	31,4
	Masarac	1971	258	-	-
	Mollet de Peralada	1993	174	-	-
	Ordis	1975	335	547,6	7,2
	Palau-saverdera	1977	1031	683,0	17,7
	Pedret i Marzà	1975	144	1212,1	18,5
	Port de la Selva, el	1987	922	1710,6	32,0
	Rabós	1995	167	-	-
	Sant Llorenç de la Muga	1987	192	-	-
	Sant Miquel de Fluvià	1979	654	-	-
Sant Mori	1984	160	648,3	4,5	
Santa Llogaia d'Àlguema	-	294	490,6	8,2	

Comarca	Fons municipals	Data	Habitants	Pressupost h/a	% capítol I
Alt Penedès	Vilafranca del Penedès	1999	34409	618,9	36,7
Anoia	Bellprat	1985	90	438,8	13,3
	Igualada	2000	35195	622,3	34,8
	Pujalt	1991	194	-	-
Bages	Calders	1690	803	516,2	19,1
	Manresa	1940	68505	673,3	33,3
Baix Camp	Capafons	1994	109	-	-
	Reus	1996	96642	679,5	25,5
Baix Ebre	Tortosa	1994	31979	632,7	29,6
Baix Empordà	Bellcaire d'Empordà	1992	645	-	-
	Bisbal d'Empordà, la	1999	8885	694,9	36,2
	Castell-Platja d'Aro	1975	8470	3864,8	11,7
	Corçà	1983	1201	805,6	14,5
	Cruïlles, Monells i Sant Sadurní de l'Heura	1996	1201	348,5	8,3
	Fontanilles	1990	159	-	-
	Garrigoles	1983	141	-	-
	Gualta	1991	330	1730,4	28,7
	Palau-sator	1979	284	-	-
	Parlavà	1981	349	-	-
	Regencós	1978	303	-	-
	Rupià	1982	196	946,0	9,3
	Serra de Daró	1979	178	-	-
	Torrent	1979	173	-	-
	Ullà	1999	917	-	-
	Ullastret	1985	221	-	-
Ultramort	1979	196	657,9	12,4	
Baix Llobregat	Castellví de Rosanes	1986	1297	154,3	24,6
	Collbató	1991	3024	1977,4	13,3
	Corbera de Llobregat	1986	11278	1234,1	13,0
	Sant Feliu de Llobregat	2002	41954	541,3	39,3
	Santa Coloma de Cervelló	1987	6652	794,3	25,1
	Torrelles de Llobregat	1986	4324	637,2	23,2
Baix Penedès	Albinyana	1900	1926	553,6	22,9
	Arboç, l'	1998	4164	630,7	20,9
	Bellvei	1999	1541	805,2	12,2
	Cunit	1989	8086	1375,3	25,5
	Montmell, el	1970	904	962,9	14,0
	Vendrell, el	2000	28147	772,2	22,4
Berguedà	Berga	1996	15753	1211,1	43,1
Cerdanya	Ger	1836	409	1079,3	11,8
	Montellà i Martinet	1987	535	639,6	14,6
	Puigcerdà	1996	8370	616,5	27,4

Comarca	Fons municipals	Data	Habitants	Pressupost h/a	% capítol I
Conca de Barberà	Blancafort	1996	409	621,5	11,7
	Conesa	1996	128	1407,0	3,5
	Llorac	1988	124	484,6	5,4
	Montblanc	2002	6479	680,9	25,6
	Piles, les	1996	188	825,8	3,4
	Pira	1987	451	666,3	12,0
	Savallà del Comtat	2000	72	1577,9	4,2
	Senan	1995	33	2465,0	3,1
	Solivella	1998	588	-	-
	Vallfogona de Riucorb	1996	164	-	-
	Vilaverd	1985	416	664,5	13,9
Garraf	Olivella	1996	2011	3295,5	6,2
	Vilanova i la Geltrú	2002	59409	665,9	38,4
Garrotxa	Olot	1970	30306	511,3	33,0
Gironès	Celrà	1997	3218	568,5	15,8
	Quart	1997	2609	576,0	28,3
	Sant Julià de Ramis	1996	2340	-	-
	Sarrià de Ter	1986	3930	454,2	35,8
Maresme	Mataró	1999	114114	588,6	25,5
Noguera	Alòs de Balaguer	1988	166	582,8	20,1
	Balaguer	1979	14540	530,0	34,4
	Castelló de Farfanya	1988	588	429,2	19,0
	Foradada	1988	231	473,5	7,9
Pallars Sobirà	Alins	1988	256	2118,6	6,6
	Baix Pallars	1985	372	-	-
	Esterrí de Cardós	1992	72	2029,6	4,77
	Farrera	1988	105	1303,8	21,6
	Llavorsí	1995	330	2475,2	14,1
	Soriguera	1989	327	450,0	36,6
	Sort	1998	2003	722,2	17,0
	Tírvia	1989	131	-	-
Pla de l'Estany	Banyoles	-	16423	764,8	28,2
Priorat	Falset	1980	2627	-	-
Ripollès	CampdevànoI	1994	3361	516,1	27,3
	Planoles	1989	304	-	-
	Ripoll	2003	10717	610,0	44,8
	Setcases	-	185	-	-
	Vallfogona de Ripollès	2000	224	981,9	2,4
Segarra	Biosca	1984	238	-	-
	Cervera	1990	8564	776,5	19,9
	Estaràs	1986	186	861,4	7,6
	Granyanella	1981	140	825,9	6,3
	Granyena de Segarra	1977	144	-	-

Comarca	Fons municipals	Data	Habitants	Pressupost h/a	% capítol I
	Massoteres	1987	200	340,3	11,9
	Montoliu de Segarra	1990	190	-	-
	Oluges, les	1986	181	-	-
	Sant Guim de Freixenet	1995	1071	763,5	12,0
	Sant Guim de la Plana	1987	185	478,6	8,5
	Sant Ramon	1979	560	431,7	16,2
	Talavera	1982	286	-	-
	Tarroja de Segarra	1982	164	586,3	18,9
Segrià	Anglesola	1841	1293	895,8	6,7
	Sarroca de Lleida	1890	437	550,5	21,9
Selva	Massanes	1985	588	879,1	24,0
	Osor	1967	429	-	-
	Santa Coloma de Farners	1990	10036	596,4	33,6
	Vidreres	1981	5762	504,0	27,0
Solsonès	Castellar de la Ribera	1995	155	-	-
	Guixers	1992	145	1335,2	9,3
	Llobera	1996	223	444,5	10,4
	Molsosa, la	1990	130	309,0	23,2
	Navès	1995	272	912,9	4,7
	Odèn	1996	272	-	-
	Olius	1993	610	215,8	19,1
	Pinell de Solsonès	1999	215	333,6	13,8
	Pinós	1996	311	941,5	5,5
	Riner	1993	273	-	-
	Solsona	1994	8127	567,9	23,1
Tarragonès	Renau	1989	91	1188,8	6,6
	Vespella de Gaià	1981	241	772,5	26,6
Urgell	Ciutadilla	1980	245	-	-
	Guimerà	1995	361	-	-
	Maldà	1985	283	569,9	18,6
	Ossó de Sió	1983	230	-	-
	Puigverd d'Agramunt	1993	244	1777,1	3,4
	Tàrrega	1990	13999	614,7	22,3
	Vilagrassa	1790	449	-	-
Vall d'Aran	Arres	1978	67	-	-
	Bòrdes, es	1970	217	751,0	24,8
	Bossòst	1980	1015	481,7	43,0
	Canejan	1958	108	1341,1	43,4
	Les	1983	721	1082,5	24,3
	Vielha e Mijaran	1992	4838	602,1	26,6
	Vilamòs	1980	166	1089,7	7,7
Vallès Occidental	Terrassa	2001	189212	466,5	21,6
Vallès Oriental	Granollers	-			

2. Intervencions d'ordenació de fons de l'Oficina de Patrimoni Cultural de la Diputació de Barcelona

(Fonts: OPC de la Diputació de Barcelona, IDESCAT i DGAL)

Municipi	Habitants	Pressupost h/a	% capítol I
Abrera	9422	586,61	33,45
Alella	8831	599,28	37,36
Alpens	290	1085,84	20,45
Ametlla del Vallès, l'	7111	529,22	39,76
Artés	4830	452,98	32,30
Avià	1956	473,19	33,19
Avinyó	2073	456,25	33,95
Avinyonet del Penedès	1414	961,98	14,75
Bagà	2122	434,49	40,21
Balenyà	3413	692,35	18,14
Balsareny	3241	669,55	24,33
Begues	5284	1241,92	17,14
Bigues i Riells	6636	767,98	22,32
Borredà	508	-	-
Bruc, el	1454	630,98	21,60
Brull, el	201	1551,00	25,20
Cabanyes, les	647	2896,92	4,38
Calders	803	516,26	19,12
Caldes d'Estrac	2448	1238,89	26,47
Caldes de Montbui	15096	798,31	24,15
Calldetenes	2143	854,20	19,37
Callús	1427	595,28	30,03
Campins	334	626,43	20,42
Canet de Mar	12047	648,74	34,14
Canyelles	2808	691,59	23,96
Capolat	80	-	-
Castell de l'Areny	65	-	-
Castellar de n'Hug	191	655,43	2,88
Castellar del Riu	136	401,93	32,44
Castellbell i el Vilar	3171	460,47	30,59
Castellcir	500	870,98	19,52
Castellet i la Gornal	1684	-	-
Castellfollit de Riubregós	219	1028,70	3,93
Castellnou de Bages	742	657,28	16,49
Castellterçol	2178	984,85	20,38
Castellví de la Marca	1522	-	-
Centelles	6304	719,21	25,86

Municipi	Habitants	Pressupost h/a	% capítol I
Cercs	1338	850,12	32,56
Copons	282	1930,98	6,79
Cubelles	9549	1364,10	17,85
Dosrius	3762	633,52	31,20
Espunyola, l'	273	-	-
Estany, l'	405	561,66	31,87
Figaró-Montmany	993	458,60	41,21
Fogars de Montclús	395	-	-
Folgueroles	1833	606,05	23,08
Fonollosa	1173	5457,94	1,43
Font-rubí	1340	-	-
Franqueses del Vallès, les	14754	760,55	14,88
Gaià	154	511,09	30,18
Gallifa	209	421,57	27,91
Gelida	5358	874,38	22,25
Granada, la	1525	527,56	24,31
Granera	78	-	-
Granollers	56456	880,12	37,52
Gualba	950	-	-
Guardiola de Berguedà	945	1334,10	19,63
Gurb	2126	3086,36	2,45
Hospitalet de Llobregat, l'	250536	500,33	39,23
Jorba	636	1321,00	13,76
Lliçà d'Amunt	12009	951,76	17,87
Llinars del Vallès	7834	575,45	35,59
Lluçà	261	-	-
Malla	262	970,08	16,29
Marganell	243	1219,25	4,46
Martorelles	4912	1008,33	35,16
Masies de Roda, les	703	727,54	22,59
Masies de Voltregà, les	3006	508,19	20,47
Masnou, el	21196	799,77	33,83
Masquefa	6680	756,19	19,16
Moià	4872	620,58	27,74
Monistrol de Calders	657	456,73	25,05
Monistrol de Montserrat	2654	484,55	32,71
Montclar	126	-	-
Montesquiu	863	476,47	31,36

Municipi	Habitants	Pressupost h/a	% capítol I
Montgat	8844	512,48	32,41
Montmajor	459	-	-
Montornès del Vallès	14065	725,93	31,63
Montseny	313	-	-
Navarcles	5498	478,02	25,26
Navàs	5658	468,14	38,68
Òdena	2832	-	-
Olesa de Bonesvalls	1287	982,67	22,86
Olesa de Montserrat	20294	601,76	31,32
Olivella	2011	3295,55	6,23
Olost	1187	753,98	17,35
Olvan	895	-	-
Orís	252	826,03	17,73
Pacs del Penedès	739	1776,43	7,82
Palafolls	6631	1394,05	9,79
Palau-solità i Plegamans	12499	708,62	36,28
Pallejà	9746	539,21	33,73
Papiol, el	3628	1117,67	30,78
Parets del Vallès	15912	690,33	33,20
Piera	11452	600,91	15,34
Pobla de Lillet, la	1357	449,01	41,43
Polinyà	5855	973,94	40,10
Pont de Vilomara i Rocafort, el	2992	-	-
Prats de Rei, els	540	-	-
Puig-reig	4171	471,44	32,41
Puigdàlber	389	459,02	29,28
Quar, la	73	1801,72	4,21
Rellinars	572	1790,26	6,97
Roca del Vallès, la	8685	1147,43	20,35
Roda de Ter	5365	648,73	23,16
Sagàs	140	1086,76	13,38
Saldes	338	894,05	21,48
Sallent	7103	1148,90	20,48
Sant Agustí de Lluçanès	103	2619,48	12,42
Sant Antoni de Vilamajor	4437	613,86	14,01
Sant Bartomeu del Grau	1084	1370,91	14,28
Sant Boi de Lluçanès	572	511,05	26,65
Sant Cebrià de Vallalta	2343	-	-

Municipi	Habitants	Pressupost h/a	% capítol I
Sant Cugat Sesgarrigues	843	3224,70	7,40
Sant Esteve de Palautordera	1798	2373,30	5,85
Sant Esteve Sesrovires	5978	736,66	34,85
Sant Feliu Sasserra	653	353,83	37,02
Sant Fost de Campsentelles	7039	1465,44	13,62
Sant Fruitós de Bages	6696	966,78	17,04
Sant Hipòlit de Voltregà	3150	431,69	38,13
Sant Iscle de Vallalta	1016	471,36	43,89
Sant Jaume de Frontanyà	27	-	-
Sant Joan de Vilatorrada	9854	668,28	30,42
Sant Julià de Cerdanyola	260	536,10	25,99
Sant Julià de Vilatorrada	2622	795,60	13,97
Sant Llorenç d'Hortons	1939	1131,44	12,84
Sant Llorenç Savall	2210	-	-
Sant Martí Sarroca	2650	659,74	16,70
Sant Mateu de Bages	664	261,51	19,19
Sant Pere de Torelló	2244	-	-
Sant Pere de Vilamajor	3270	464,27	22,76
Sant Pol de Mar	4464	919,73	31,30
Sant Quirze Safaja	529	1485,15	8,69
Sant Salvador de Guardiola	2622	1187,58	10,71
Sant Vicenç de Castellet	7532	706,13	26,97
Sant Vicenç de Torelló	1877	468,10	34,80
Santa Eugènia de Berga	2016	843,17	16,75
Santa Eulàlia de Ronçana	5468	689,16	20,01
Santa Fe del Penedès	336	422,77	31,77
Santa Margarida i els Monjos	5701	856,98	29,29
Santa Maria d'Oló	1047	724,96	13,76
Santa Maria de Corcó	2199	552,83	28,37
Santa Maria de Palautordera	7499	616,05	30,73
Sentmenat	6628	608,81	43,93
Seva	2846	1635,02	9,03
Sobremunt	87	594,10	9,30
Subirats	2736	556,51	20,14
Tagamanent	247	2509,45	16,59
Talamanca	114	2356,59	21,16
Tavèrnoles	285	464,35	9,64
Tavertet	149	744,21	19,39

Municipi	Habitants	Pressupost h/a	% capítol I
Tiana	6789	1088,89	16,83
Tona	6725	626,37	20,34
Tordera	11719	527,83	33,67
Torrelavit	1148	558,94	34,38
Torrelles de Foix	1944	3975,46	2,86
Ullastrell	1405	576,35	23,34
Vacarisses	3931	818,68	24,10
Vallgorguina	1713	738,67	22,35
Vallirana	11678	1113,69	16,44
Vallromanes	1807	720,36	29,65
Vilada	514	1423,93	10,74
Viladecavalls	6838	842,88	29,29
Vilanova del Camí	11121	586,47	29,87
Vilanova del Vallès	2932	706,59	24,30
Vilobí del Penedès	970	523,28	33,92
Viver i Serrateix	195	872,27	11,97

3. Cronologia de les intervencions d'ordenació de fons de l'Oficina de Patrimoni Cultural de la Diputació de Barcelona

(Font: OPC de la Diputació de Barcelona)

Any	Intervencions
1992	3
1993	2
1994	6
1995	4
1996	14
1997	19
1998	24
1999	21
2000	24
2001	14
2002	14
2003	18
2004	6
Total	169

4. Disponibilitat de personal als arxius per rangs de població

(Font: Enquesta d'arxius de Catalunya i IDESCAT)

	< 5000	5000-9999	10000-19999	20000-29999	30000-49999	>50000
Municipis	11	23	18	15	8	21
Tipus						
Personal total	14	46	44	38	15	104
Personal a temps complet	0	11	19	28	14	74
Personal a temps parcial	14	35	25	10	1	30
Llicenciats	8	20	16	15	8	41
Llicenciats temps complet	0	9	13	13	7	29
Llicenciats temps parcial	8	11	3	2	1	12
Diplomats	0	1	1	3	0	8
Diplomats temps complet	0	0	0	3	0	7
Diplomats temps parcial	0	1	1	0	0	1
Bibliotecaris	1	0	0	0	0	2
Bibliotecaris temps complet	0	0	0	0	0	2
Bibliotecaris temps parcial	1	0	0	0	0	0
Altres tècnics	0	1	4	4	2	16
Altres tècnics temps complet	0	0	0	2	2	10
Altres tècnics temps parcial	0	1	4	2	0	6
Administratius	1	4	8	8	5	24
Administratius temps complet	0	2	6	7	5	20
Administratius temps parcial	1	2	2	1	0	4
Subalterns	0	3	1	4	0	8
Subalterns temps complet	0	0	0	3	0	5
Subalterns temps parcial	0	3	1	1	0	3
Col·laboradors	4	17	14	4	0	5
Col·laboradors temps complet	0	0	0	0	0	1
Col·laboradors temps parcial	4	17	14	4	0	4

5. Dates extremes de transferència de fons municipals a arxius comarcals

(Font: SDGA)

Anys	Nombre de fons	%
Anteriors a 1900	6	3,4
1900	1	0,5
1940 – 1949	2	1,1
1950 – 1959	1	0,5
1960 – 1969	2	1,1
1970 – 1979	23	13,3
1980 – 1989	71	41,2
1990 – 1999	57	33,1
De 2000 i posterior	9	9,0

Fonts i bibliografia

INSTITUT D'ESTADÍSTICA DE CATALUNYA. *Enquesta de consum i pràctiques culturals de Catalunya 2001*. Barcelona: Generalitat de Catalunya, 2003. 252 p.

[en línia] <<http://cultura.gencat.net/estadistiques/docs/ECPCII.pdf>> [Consulta: 1 març 2006]

DEPARTAMENT DE CULTURA (2006): *Estadístiques Culturals de Catalunya 2005*.

Barcelona: Generalitat de Catalunya, 2006. 205 p. [en línia]

<<http://cultura.gencat.net/estadistiques/docs/Estadistculturals2005ago.pdf>> [Consulta: 1 març 2006]

(DGAL) MINISTERIO DE ADMINISTRACIONES PUBLICAS. *Presupuestos municipales*.

[en línia] <<http://www.dgal.map.es/cgi-bin/webapb/webdriver?Mlval=presmun>> [Consulta: 1 març 2006]

(IDESCAT) INSTITUT D'ESTADÍSTICA DE CATALUNYA. Anuari estadístic de Catalunya.

Barcelona: Institut d'Estadística de Catalunya, 2005. 754 p. [en línia]

<<http://www.idescat.net/cat/idescat/publicacions/anuari/aec.html>> [Consulta: 1 març 2006]

(MUNICAT) CATALUNYA. GENERALITAT. *Sistema d'Informació d'Administració Local*.

Dades econòmiques. Ajuntaments. [en línia]

<http://www.municat.net/pagines/ens/ens3_aj.htm> [Consulta: 1 març 2006]

(SDGA) CATALUNYA. GENERALITAT. *Bases de dades. Arxius de Catalunya*. [en línia]

<<http://cultura.gencat.net/arxius/directori.asp>> [Consulta: 1 març 2006]

SUBDIRECCIÓ GENERAL D'ARXIUS. *Memòria d'Arxius 2004*. Barcelona: Generalitat de

Catalunya, 2006. 472 p. [en línia] <<http://cultura.gencat.net/arxius/docs/MemArx04.pdf>>

[Consulta: 1 març 2006]

BENAUL, Josep M.; MAURI, Alfred (Coord.): *Els arxius municipals a les comarques*

barcelonines. Barcelona: Diputació de Barcelona (1989)

CASTELLS, Narcís; MAURI, Alfred: "Arxius de l'Administració local". Dins *I Jornades d'Arxivística de Catalunya. Lligall. Revista Catalana d'Arxivística*. Núm. 1. Barcelona: Associació d'Arxivers de Catalunya (1989). p.41 – 49.

DD.AA. *Els arxius: l'experiència catalana*. Barcelona: Associació d'Arxivers de Catalunya (1995).

FONTANALS, Reis *et al.* "La comunicació externa dels arxius a Catalunya; per un 'feedback' global". Dins *X Jornades d'Arxivística de Catalunya. Lligall. Revista Catalana d'Arxivística*. Núm. 23. Barcelona: Associació d'Arxivers de Catalunya (2005). p.153 – 189).